

Kriterier for forfatterskap og faglig ansvar i VKMs uttalelser

Innledning

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) leverer vitenskapelige vurderinger i form av uttalelser (på engelsk «opinions»). En uttalelse kan være en risikovurdering, en nytte- og risikovurdering, en forskningsoppsummering eller andre vitenskapelige vurderinger og kommentarer. Uttalelsene gjøres enten på oppdrag fra Mattilsynet og/eller Miljødirektoratet (eksterne oppdrag) eller på eget initiativ (selvinitierte oppdrag).

Som for enhver vitenskapelig publikasjon, har forfatterskapet i VKMs uttalelser betydning for at forskere blir kreditert for arbeidet de utfører, og for at de tar ansvar for at arbeidet er utført på en måte som ivaretar nøyaktighet og faglig integritet.

Forfatterskap kan noen ganger være omstridt, og føre til tvister. For å gjenspeile rolle- og ansvarsfordelingen og det brede samarbeidet som ligger bak VKMs uttalelser (Vedlegg 1-3), har VKM derfor laget kriterier for ansvar og forfatterskap. De tar utgangspunkt i Vancouverkriteriene for forfatterskap (ICMJE, 2016), og tilsvarer i stor grad EFSAs forfatterskapskriterier (EFSA, 2016).

Kriteriene er utarbeidet og vedtatt av VKMs ledelse, med innspill fra VKMs hovedkomité. Kriteriene skal sikre åpenhet om hvem som har bidratt på hvilken måte i VKMs vitenskapelige uttalelser. Kriteriene skal sørge for at alle som bidrar i arbeidet med VKMs uttalelser, har et veldokumentert, pålitelig og forutsigbart rammeverk å forholde seg til.

Kriterier for forfatterskap i VKMs uttalelser

Enhver forfatter av VKMs vitenskapelige uttalelser skal ha deltatt i arbeidet i en slik utstrekning at han/hun kan ta offentlig ansvar for de delene av innholdet som han/hun har hatt befatning med. En eller flere forfattere må ta ansvar for den faglige integriteten i hele arbeidet, fra planlegging til publisering. Forfatterskap skal utelukkende baseres på:

- a) Vesentlige bidrag til idé og utforming, eller datainnsamling, eller analyse og tolking av data.
- b) Utarbeiding av selve manuskriptet eller kritisk revisjon av rapportens vitenskapelige innhold.
- c) Godkjenning av rapportversjonen som skal publiseres.
- d) Medansvar for at alle deler av arbeidet er undersøkt og løst på en måte som ivaretar presisjon og faglig integritet.

Enhver bidragsyter som oppfyller **minst to av de fire kriteriene** ovenfor, kan oppføres som forfatter av VKMs vitenskapelige uttalelser. Alle andre bidragsyttere vil bli nevnt under avsnittet «Acknowledgement» («Takk til»).

De fire kriteriene tilsvarer forfatterskapskriteriene i Vancouverreglene (ICMJE, 2016) og i EFSA (EFSA, 2016). Til forskjell fra VKM og EFSA, sier imidlertid Vancouverreglene at alle de fire kriteriene skal være oppfylt for at man skal kunne oppføres som forfatter. Som nevnt innledningsvis, er VKMs forfatterskapskriterier laget for å gjenspeile rolle- og arbeidsfordelingen og det brede samarbeidet som ligger bak VKMs uttalelser (Vedlegg 1-3).

Forfatterrekkefølge i VKMs uttalelser

- 1) VKM
- 2) Faglig leder i prosjektgruppen
- 3) Prosjektgruppemedlemmer i alfabetisk rekkefølge
- 4) (Øvrige) medlemmer av ansvarlig faggruppe/hovedkomité/godkjenningssgruppe i alfabetisk rekkefølge
- 5) Leder av ansvarlig faggruppe/hovedkomité/godkjenningssgruppe

Leder av ansvarlig faggruppe/hovedkomité/godkjenningssgruppe skal stå som første forfatter etter VKM i de tilfellene vedkommende også er faglig leder i prosjektgruppen. Nestleder av ansvarlig faggruppe/hovedkomité/godkjenningssgruppe skal da være siste forfatter. Dette kan blant annet være aktuelt når prosjektgruppen utgjøres av hele faggruppen eller hovedkomiteen.

Om åpenhet og kreditering av forfatterskap i VKMs uttalelser

De som oppfyller forfatterskapskriteriene synliggjøres i en forfatterliste og i «Suggested citation» på side to (kolofonsiden) i rapporten. Det skal være åpenhet om hvem som har bidratt til uttalelser fra VKM på hvilken måte. Dette vil fremkomme i en oversikt over forfatterne på side tre i rapporten.

VKMs medlemmer og eksterne eksperter som bidrar i utarbeidingen av VKMs vitenskapelige uttalelser, deltar i kraft av sin ekspertise og representerer ikke institusjonen de er ansatt ved eller andre interesser. I VKMs uttalelser vil alle medforfattere allikevel oppgis med sin tilhørighet utenfor VKM. Dette er for å sikre full åpenhet om VKMs bidragsyttere. VKM ønsker med dette også å kreditere forfatternes institusjoner for bruk av deres ansattes tid.

Det er viktig at VKM er avsender av arbeid som er utført i regi av VKM. VKMs uttalelser skal derfor siteres som følger («Suggested citation»):

VKM, NN, NN, NN, NN (se forfatterrekkefølge i VKMs uttalelser) (årstall). Tittel. Opinion of the Panel on ...navn på faggruppe.../the Scientific Steering Committee of the Norwegian

Scientific Committee for Food and Environment. VKM report YYYY:no, ISBN: 978-82-xxxx-xxx-x, ISSN: 2535-4019. Norwegian Scientific Committee for Food and Environment (VKM), Oslo, Norway.

Alle vitenskapelige uttalelser fra VKM publiseres som VKM-rapporter i VKMs rapportserie på vkm.no. VKMs sekretariat registrerer uttalelsene fortløpende i det nasjonale forskningsinformasjonssystemet Cristin (Cristin, 2017)¹. Sekretariatet sender sammendragene fra uttalelsene til European Journal of Nutrition and Food Safety (2017), for relevante fagområder.

Praktisering av VKMs forfatterskapskriterier

VKMs kriterier for forfatterskap og faglig ansvar i en vitenskapelig uttalelse skal gjenspeile rolle- og arbeidsfordelingen og det brede samarbeidet som ligger bak VKMs uttalelser (Vedlegg 1-3).

VKM forventer at hvert enkelt medlem av den ansvarlige faggruppen/hovedkomiteen /godkjenningsgruppen deltar og bidrar i arbeidet i en slik grad at vedkommende oppfyller punkt c) og d) i kriteriene. Det er også en forventning om at medlemmene bidrar til idé og utforming (punkt a) og til kritisk revisjon av rapportens vitenskapelige innhold (punkt b), uten at de nødvendigvis til fulle oppfyller punktene a) og b). VKM har derfor en forventning om at alle medlemmer av den ansvarlige faggruppen/hovedkomiteen/godkjenningsgruppen skal være forfattere av den endelige uttalelsen.

VKM forventer at hvert enkelt medlem av prosjektgruppen deltar og bidrar i arbeidet med uttalelsen i en slik grad at vedkommende oppfyller punkt a) og b) i kriteriene. VKM har derfor en forventning om at alle medlemmer av prosjektgruppen skal være forfattere av den endelige uttalelsen.

Prosjektgruppen består av en faglig leder, en prosjektleder og øvrige prosjektgruppedlemmer. Faglig leder er et medlem av hovedkomiteen eller en faggruppe i VKM. Prosjektleder er ansatt i sekretariatet. Øvrige prosjektgruppedlemmer kan være medlem av komiteen, ekstern fagperson uten fast tilknytning til VKM eller ansatt i sekretariatet.

¹ I Cristin kan man også legge inn alt fra enkle populærvitenskapelige artikler, foredrag, intervjuer osv., til vitenskapelige publikasjoner. Dette er det opp til den enkelte forfatter å selv legge inn.

Før ferdigstilling og publisering, vil alle som forventes å være forfattere bli bedt om å vurdere sitt eget bidrag i utarbeiding, og/eller vurdering og godkjenning av uttalelsen. Hver enkelt skal melde fra til prosjektleder om han/hun oppfyller VKMs forfatterskapskriterier. Det er faglig leder for arbeidet og prosjektleder i sekretariatet som i felleskap avgjør hvem som skal stå som forfattere av uttalelser fra VKM.

Når en uttalelse er klar for sluttbehandling, skal minimum to fagfeller kommentere på utkastet (Vedlegg 2). En fagfelle er ikke medlem av prosjektgruppen som har utarbeidet risikovurderingen og er ikke involvert i godkjenningen. Vedkommende er enten en ekstern fagperson eller et VKM-medlem med ekspertise innenfor fagfeltet. Fagfellen er blant bidragsyterne som skal nevnes under avsnittet «Acknowledgement».

Praktisering av VKMs forfatterskapskriterier ved dissens

VKMs vitenskapelige uttalelser utgår fra VKMs hovedkomité eller en faggruppe, alternativt fra en godkjenningsgruppe oppnevnt for det aktuelle prosjektet. Et medlem av den ansvarlige faggruppen/hovedkomiteen/godkjenningsgruppen som velger å ta dissens kan ikke være blant forfatterne av uttalelsen. Dissensen og personen(e) som tar dissens skal oppgis på side to i uttalelsen. Dette tilsvarer EFSA's forfatterskapskriterier EFSA (EFSA, 2016).

Det er den ansvarlige faggruppen/hovedkomiteen/godkjenningsgruppen som har ansvaret for å slutføre arbeidet. Det er derfor ikke mulig for medlemmer i en prosjektgruppe (eksterne og VKM-medlemmer og ansatte i sekretariatet) å ta dissens på faglige uenigheter i arbeidet. Klarer ikke deltagerne i prosjektgruppen å bli enige, må de ulike synene legges fram for ansvarlig faggruppe/hovedkomité/godkjenningsgruppe.

Et prosjektgrupped medlem som ikke er medlem av ansvarlig faggruppe/hovedkomité /godkjenningsgruppe, og som er uenig i hele eller deler av uttalelsen, kan velge å ikke være medforfatter. Prosjektgrupped medlemmet vil uansett stå på listen over de som har deltatt i arbeidet. Ønsker medlemmer av en prosjektgruppe å trekke seg fra arbeidet, vil dato for når han/hun trakk seg stå etter navnet under avsnittet «Acknowledgement».

Generelt om dissens i VKM

I VKM-sammenheng er dissens en meningsforskjell eller uenighet i risikovurderinger, som skyldes ulik tolkning eller vektlegging av det vitenskapelige grunnlaget for arbeidet.

Generelt sett bør faggruppene/hovedkomiteen/godkjenningsgrupper arbeide for å komme fram til en felles konklusjon i risikovurderingene (konsensus), samtidig som usikkerheter og kunnskapshull kommer tydelig fram. Hvis det likevel viser seg umulig å komme til enighet, skal mindretallets syn begrunnes skriftlig i risikovurderingen og være underbygd av vitenskapelig litteratur.

En risikovurdering/vitenskapelig uttalelse i VKM skal forholde seg til VKMs mandat generelt og til mandatet for oppdraget og spørsmålene som oppdragsgiver har stilt. Det er derfor bare dissenser i faglige spørsmål som ligger innenfor det aktuelle mandatet, som kan inkluderes i en risikovurdering.

Ved uenighet om hvorvidt en problemstilling er innenfor mandatet og dermed gir anledning til dissens, er det sekretariatet ved prosjekteier som avgjør dette. Prosjekteier tar avgjørelsen i samråd med prosjektleder, faglig leder i prosjektgruppen og lederen av den ansvarlige faggruppen/hovedkomiteen /godkjenningsgruppen. I den grad det er naturlig, bør problemstillingen drøftes med VKMs hovedkomité og/eller oppdragsgiver for prosjektet. Oppdragsgiver eller VKMs hovedkomité kan ved behov velge å presisere eller endre mandatet.

Referanser

Cristin (Current Research Information System In Norway). 2017. Det nasjonale forskningsinformasjonssystemet. <https://www.cristin.no/>

EFSA (European Food Safety Authority). 2016. Editorial: Review of authorship principles. EFSA Journal 2016; 14(9):e14091, 3 pp. Journal DOI: [10.2903/j.efsa.2016.e14091](https://doi.org/10.2903/j.efsa.2016.e14091)

European Journal of Nutrition and Food Safety. 2017. ISSN: 2347-5641. Journal DOI: <http://dx.doi.org/10.9734/ejnfs>.

International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE). 2016. Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly work in Medical Journals (Vancouverkriteriene, også kalt Vancouverkonvensjonen). Updated December 2016. <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>

Vedlegg

Vedlegg 1 [Roller og ansvarsfordeling i VKM](#)

Vedlegg 2 [Rutine for godkjenning av risikovurderinger](#)

Kommentert [HIM1]: Hva peker "dette" tilbake på? Avgjør prosjekteier at det er uenighet? Høres litt rart ut – betyr det at man blir enige om at det uenighet?

Kommentert [LET2R1]: Det betyr at forfatterne har ikke anledning til å ta dissens i problemstillinger som skyldes at de ikke er enige i hva oppdraget går ut på eller hva som er innenfor VKMs mandat. De har kun anledning til å ta dissens i faglige vurderinger i svaret på oppdraget. Her må prosjekteierne rydde opp dersom uenighetene skyldes at noen i gruppen vil gjøre vurderinger som ligger utenfor mandatet og at dette er årsaken til dissens. Da vil prosjekteierne skjære igjennom og gi beskjed om at vedkommende ikke har grunnlag for å ta dissens. OK? Klarere?

Kommentert [FMA3]: Er dette en aktuell problemstilling? I det minste bør det avgrenses til ledelsen av HK. Foreslår å slette de to siste setningene i avsnittet.